

Memorandum van Belgian Disability Forum - Europese verkiezingen 2024

Voor een Europa dat de levenskeuzes en inclusie
van personen met een handicap ondersteunt

Inhoudsopgave

Inleiding	2
1. Zelfgekozen woonplaats en levenswijze	3
2. Klimaatverandering - gevolgen voor personen met een handicap	4
3. Digitalisering zonder digitale uitsluiting	5
4. Noodplannen - humanitaire noodsituaties	8
5. Toegankelijkheid en mobiliteit	11
6. Onderwijs, opleiding, werkgelegenheid en leefomgeving	13
7. EU-financiering: Europese structuur- en investeringsfondsen	15
8. Bestrijding van armoede en toegang tot een fatsoenlijk inkomen	16
9. Participatie	16

Inleiding

Het Belgian Disability Forum vzw (BDF) verenigt 19 verenigingen van personen met een handicap. Het vertegenwoordigt 250.000 leden. Het heeft als doel de internationale en Europese wetgeving op te volgen en de rechten van personen met een handicap te bevorderen binnen de Europese instellingen.

De Europese verkiezingen in juni 2024 zullen het startpunt zijn voor diepgaande werkzaamheden over de toekomst van een Europese Unie waarvan het BDF hoopt dat ze meer inclusief zal zijn voor haar burgers met een handicap.

Het BDF wil dat personen met een handicap onafhankelijk kunnen leven in een Europese Unie die voor hen "drempelvrij" is. Dit memorandum bevat een niet-exhaustieve lijst van gebieden waarop vooruitgang moet worden geboekt tijdens de ambtstermijn 2024-2029. Elk beleid dat op EU-niveau wordt ontwikkeld, moet gebaseerd zijn op de elementen die in de volgende 9 rubrieken worden opgesomd:

1. Elke persoon met een handicap moet kunnen leven op de plaats die bij hem past, in het tempo dat hij verkiest en met maximaal respect voor zijn autonomie - pagina 3
2. De strijd tegen klimaatverandering mag mensen met een handicap geen onevenredige beperkingen opleggen in vergelijking met andere burgers - pagina 4
3. De digitale transitie moet een kans zijn om inclusieve oplossingen voor mensen met een handicap in te voeren en, waar mogelijk, werktijd vrij te maken om hen beter te ondersteunen - pagina 5
4. In de noodplannen die door deze snel veranderende wereld nodig zijn, moet rekening worden gehouden met de specifieke behoeften van personen met een handicap, zodat zij niet onevenredig zwaar worden getroffen door gebeurtenissen in vergelijking met alle Europese burgers - pagina 8
5. Om zelfstandig te kunnen leven binnen de Europese Unie moeten mensen met een handicap kunnen rekenen op toegankelijke goederen en diensten. Deze moeten beschikbaar zijn op plaatsen die goed bereikbaar zijn met het openbaar vervoer - pagina 11
6. Personen met een handicap moeten actieve burgers van de Europese samenleving kunnen zijn. Zij moeten toegang hebben tot onderwijs, opleiding en werk, zodat hun vaardigheden en bekwaamheden nuttig zijn voor al hun medeburgers - pagina 13
7. Financiering van projecten door de EU en de lidstaten mag geen nieuwe barrières opwerpen voor personen met een handicap. De criteria van toegankelijkheid en inclusie moeten altijd essentiële maatstaven zijn - pagina 15
8. Alle mensen met een handicap moeten een fatsoenlijk inkomen hebben zodat ze onafhankelijk kunnen leven, met de financiële capaciteit om keuzes te maken, zoals alle burgers van de Europese Unie. Ten slotte moet armoedebestrijding een centrale plaats innemen in het optreden van de Unie. Elke persoon met een handicap moet op zijn minst een waardig leven kunnen leiden. Al het beleid van de Europese Unie moet worden ontwikkeld met de vastberadenheid om ongelijkheden niet te vergroten - pagina 16
9. Alle mensen met een handicap moeten volledig kunnen deelnemen aan beslissingen die in hun lidstaat en op het niveau van de Europese Unie worden genomen. Dit is des te belangrijker voor beleid dat hen rechtstreeks aangaat. Hun participatie moet gebaseerd zijn op processen die zijn aangepast aan hun behoeften op het gebied van informatie, raadpleging en betrokkenheid bij de verschillende fasen van projecten - pagina 16

1. Zelfgekozen woonplaats en levenswijze

Iedereen de kans geven om te leven op de plaats en de manier die bij hem of haar past, moet het leidende principe zijn in onze samenleving. Iedereen moet zijn of haar eigen keuzes kunnen maken.

Voor het BDF moeten we het niet langer hebben over de-institutionalisering, maar over een "zelfgekozen woonplaats en levenswijze". Veel van de bestaande gemeenschapsvoorzieningen in België zijn geëvolueerd om de mensen die er wonen een aangename leefomgeving te bieden die voldoende flexibel is om hen in staat te stellen een zelfstandig leven uit te bouwen. Sommige voorzieningen moeten in die zin nog vooruitgang boeken. Ze moeten goed omkaderd worden zodat de ontwikkelingen snel in de goede richting gaan. De overheid moet de formalisering van het proces verplicht maken in de vorm van actieplannen met meetbare en controleerbare indicatoren.

Wil een plek bevorderlijk zijn voor het welzijn van de persoon met een handicap die er woont, dan mogen de plek en de samenlevingsregels:

- personen met een handicap niet uitsluiten van het maatschappelijke leven;
- niet voor hen willen denken maar hen de controle laten behouden over hun leven en de beslissingen die hen aangaan;
- de eisen van de begeleidende instantie (structuur) niet laten voorgaan op de behoeften en verwachtingen van het individu.

Mensen moeten controle hebben over de beslissingen die ze nemen met betrekking tot waar en hoe ze wonen. Ze moeten kunnen rekenen op de hulp en ondersteuning die ze nodig hebben om de juiste beslissingen te nemen. Dit vereist competente diensten en de financiering ervan.

Dit geldt zowel voor mensen die zelfstandig wonen als voor mensen die in een gemeenschapsstructuur wonen.

De taak van de overheden is om de algemene normen te specificeren en ervoor te zorgen dat die worden toegepast, ongeacht de gekozen woonplaats en manier van leven.

Voor het BDF zijn er zes criteria voor een kwalitatieve transitie naar meer zelfstandig wonen en meer inclusie in de samenleving:

1. Het bestaan van algemene diensten die zowel fysiek als financieel toegankelijk zijn;
2. De vrijheid om te kiezen waar men woont en ook om te verhuizen;
3. Individualisering van leefruimte: het is belangrijk voor mensen om zelfstandig te wonen, zelfs in een collectieve structuur;
4. De organisatie van leefgemeenschappen op democratische en participatieve basis;
5. Het levensproject van de persoon met een handicap moet primeren;
6. Vorming en ondersteuning voor personen met een handicap.

Het BDF vraagt:

- ***dat de Europese Unie aanbevelingen doet aan de lidstaten om ervoor te zorgen dat er rekening wordt gehouden met de levenskeuzes van personen met een handicap.***

- **dat de Europese Unie de verzelfstandiging van personen met een handicap bevordert.**
- **dat de Europese Unie ondersteuning biedt aan de ontwikkeling van leefinfrastructuren EN van diensten die personen met een handicap in staat stellen het levenspad te volgen dat zij zelf willen, in de leefomgeving van hun keuze; deze diensten staan in voor de vorming inzake beslissingsprocessen en ondersteuning van personen met een handicap en moeten door de lidstaten worden gefinancierd.**
- **dat de Europese Unie de lidstaten aanmoedigt een plan op te maken om het gebruik van "institutionele" huisvesting geleidelijk te verlaten. Deze planning zal zorgen voor:**
  - **een geografische spreiding van algemene en gespecialiseerde diensten, zodat elke persoon met een handicap de diensten kan kiezen die bij zijn of haar budget passen.**
  - **dit aanbod zal effectieve technische hulpmiddelen omvatten evenals een brede beschikbaarheid van persoonlijke assistentie (buurtdiensten en respijtdiensten), inclusief geestelijke gezondheidszorg. Het zal ook hulp voor gezinnen omvatten. Dit is in lijn met wat de Europese Unie specificeert in haar "[EU-strategie voor de rechten van personen met een handicap 2021-2030](#)".**
  - **een gevarieerd aanbod van huisvestings- en residentiële diensten die elke persoon met een handicap in staat stellen om de leef- en organisatorische omgeving te kiezen die bij hem of haar past.**
- **dat de Europese Unie haar aanbevelingen aanvult met een regelmatige evaluatie van de tevredenheid van mensen over de oplossingen die zijn ingevoerd om aan hun behoeften en verwachtingen te voldoen. Dit moet het voorwerp uitmaken van een bindende regeling voor alle overheidsniveaus.**

2. Klimaatverandering - gevolgen voor personen met een handicap

De urgentie van de verslechterende klimaatsituatie wordt met de dag groter. Desondanks worden er te weinig concrete acties ontwikkeld om de impact ervan op het leven van personen met een handicap te verminderen. Erger nog, met de maatregelen die worden genomen in naam van het klimaat, ervaren personen met een handicap aanzienlijke gevolgen op vlak van mobiliteit, huisvesting, verwarming, onderwijs, toegang tot werk, gemeenschapsleven, enz. Zie [video's "disability and sustainable development objectives"](#).

De Europese *Green Deal* is het antwoord van de Europese Unie op de klimaatuitdaging. Een dergelijk "nieuw beleid" had de principes van inclusie en gelijke kansen moeten opnemen, om geen nieuwe barrières op te werpen voor personen met een handicap. Dit is niet gebeurd.

In terugkerende boodschappen, met name van Europese instanties, wordt aan iedereen gevraagd om inspanningen te leveren. Mensen met een laag inkomen, waaronder veel personen met een handicap, consumeren per definitie heel weinig. Ze hebben dus weinig mogelijkheden om minder te consumeren. Anderzijds zal de uitdaging erin bestaan ervoor te zorgen dat mensen met een laag inkomen kunnen deelnemen aan en genieten van ontwikkelingsmaatregelen:

- Energie-efficiëntie in de huisvesting wordt door de Europese Unie voorgesteld als de belangrijkste weg voorwaarts. De meeste personen met een handicap zijn huurders en hebben daarom niet de nodige middelen om op dit gebied actie te ondernemen.
- Het gebruik van volledig elektrische vervoermiddelen zal in de toekomst waarschijnlijk problemen opleveren voor sommige personen met een handicap: de vervanging of aanpassing van hun voertuig zal kosten met zich meebrengen, terwijl een eigen voertuig voor hen een noodzaak is omdat het openbaar te weinig of zelfs ontoegankelijk is.
- Het steeds toenemende gebruik van elektrische energie betekent een enorm verbruik van batterijen. Daardoor neemt de prijs van batterijen toe. Mensen in elektrische rolstoelen hebben een vitale behoefte aan deze batterijen en zullen lijden onder de prijsstijgingen veroorzaakt door een dergelijk overmatig verbruik voor activiteiten die niet van vitaal belang zijn.
- Het BDF volgt regelmatig de werkzaamheden van de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FCSD). Het doet dit als gastlid. Dit is een gelegenheid om de noden van personen met een handicap te formuleren in verband met klimaatverandering en de gevolgen ervan voor de samenleving.

Het BDF vraagt:

- ***dat de Europese Unie een leidende rol speelt bij het betrekken van personen met een handicap bij de klimaatactie, door ervoor te zorgen dat de "rechtvaardige transitie" de personen met een handicap ten goede komt en geen negatieve gevolgen voor hen heeft. Bij elke beslissing moet rekening worden gehouden met de behoeften van personen met een handicap.***
- ***dat de Europese Unie de lidstaten aanmoedigt om de toegang tot betaalbare en toegankelijke huisvestingsmogelijkheden te waarborgen.***
- ***dat de Europese Unie de lidstaten aanmoedigt om isolatie en energie-efficiëntie in woningen met lage huren te bevorderen, en er tegelijkertijd voor zorgt dat de kosten niet door de verhuurders worden doorgerekend aan de huurders, ongeacht of het "openbare" of "particuliere" verhuurders betreft.***
- ***dat de Europese Unie van haar Green Deal (groene transitie) een prioriteit maakt die in verhouding staat tot haar investeringen. Het is dringend nodig om de zaken op orde te krijgen, vooral als het gaat om gelijke kansen.***
- ***dat de Europese Unie regelgeving voorbereidt om op lange termijn te garanderen dat "chemische" (klassieke) batterijen worden geleverd voor activiteiten en mensen voor wie deze van vitaal belang zijn: de gezondheidszorg, elektronische rolstoelgebruikers, enz.***

3. Digitalisering zonder digitale uitsluiting

Met haar "Digitale Agenda" heeft de Europese Unie de Europese samenleving als geheel een radicale verandering opgelegd.

Tegelijkertijd is er evenwel niets geregeld om deze verandering sociaal te ondersteunen. Wie deze middelen niet heeft, wordt aan zijn lot overgelaten ... en dat zijn er veel!

Twee voorbeelden van "innovatieve" maar "uitsluitende" technologieën:

- Aanraakschermen (*touch screens*), die steeds algemener worden, kunnen niet gebruikt worden door mensen met een visuele handicap of mensen die moeite hebben met het coördineren van hun bewegingen.
- Het gebruik van "avatars" voor het vertalen in gebarentaal. Deze geven bevredigende resultaten voor gebaren, maar zijn totaal ondoeltreffend voor gelaatsuitdrukkingen, die een zeer belangrijk deel van de gebarentaalboodschap uitmaken. Voor eenvoudige feitelijke informatie kan dit volstaan; voor complexere informatie, zoals een nieuwsprogramma, is dit niet het geval.

Het is echter absoluut noodzakelijk om de beschikbaarheid van niet-digitale diensten te waarborgen. Deze noodzaak werd erkend door het [Europees Parlement in zijn resolutie van 15 maart 2023](#).

Bovendien moeten menselijke diensten efficiënt zijn, zowel wat betreft kwaliteit als snelheid: op dit moment zijn veel bedrijven het fysieke loketaanbod aan het afschaffen of drastisch aan het verminderen. Dit is in strijd met het begrip "dienstverlening".

Er zijn meestal geen kosten verbonden aan digitale diensten, maar wel aan apparatuur en verbindingen. Erger nog, de gedigitaliseerde wereld heeft de neiging om geld te willen vragen voor menselijke diensten... Dienstverlening is duur geworden!

Sommige personen met een handicap begrijpen de online processen niet. Ze zijn niet in staat om bepaalde goederen te kopen of, erger nog, hun rechten op te eisen. Situaties van "non-take-up" (het niet gebruiken van rechten) komen steeds vaker voor.

In dit stadium zouden we het niet langer moeten hebben over een "digitale kloof", maar over "digitale uitsluiting". Dit is volledig in strijd met artikel 9 van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (UNCRPD), dat voorziet in "toegang tot de fysieke omgeving, vervoer, informatie en communicatie, **met inbegrip van informatie- en communicatietechnologieën en -systemen...**".

Om digitale uitsluiting terug te dringen, moeten we terug naar de basis: digitalisering moet ontworpen zijn om tegemoet te komen aan de behoeften van mensen en dus tijd inbouwen voor kwalitatieve menselijke dienstverlening aan diegenen die het nodig hebben: een dienstverlening die snel, efficiënt en gebruiksvriendelijk is...

Bij een "volledige digitalisering" stelt zich de kwestie van de digitale veiligheid. Dit is vooral problematisch voor sommige personen met een handicap, die bijvoorbeeld niet in staat zijn om een geheime code te onthouden.

A. Toegang tot digitale oplossingen

Het BDF vraagt:

- **dat de Europese Unie verbiedt dat technologie die mensen uitsluit op de markt komt.**
- **dat de Europese Unie er bij de lidstaten op aandringt om voor elke digitale oplossing die voor het "grote publiek" wordt ingevoerd er, een menselijk**

alternatief aangehouden/aangeboden, en dit zonder extra kosten. De dienstverlening door een menselijk loket moet efficiënt zijn. Ze mag niet minder efficiënt zijn dan de dienst die bestond vóór de implementatie van een digitale oplossing.

- **dat de Europese Unie het recht invoert op menselijke tussenkomst in digitale overheidsdiensten. Een dergelijk recht bestaat bij geautomatiseerde beslissingen om uitsluiting zonder uitleg te voorkomen (GDPR art. 22). Een dergelijk recht zou ook moeten bestaan voor personen met een handicap, zodat zij niet worden uitgesloten van openbare diensten enkel en alleen omdat er een technologie bestaat. Het is essentieel dat dit recht op menselijke tussenkomst effectief wordt toegepast: mensen mogen niet minutenlang of zelfs urenlang moeten wachten voordat ze het antwoord krijgen waarop ze recht hebben. We moeten ervoor zorgen dat er een alternatief is voor digitale technologie en niet alleen een menselijk element in de digitale technologie.**
- **dat de Europese Unie dringend een wettelijk kader vaststelt voor het gebruik van "digitale" hulpmiddelen. Dit kader moet rekening houden met alle implicaties van het gebruik van artificiële intelligentie. Het moet de criteria bevatten van de oproep van het maatschappelijke middenveld voor een Europese verordening over artificiële intelligentie (de Artificial Intelligence Act of AIA). Deze mag niet beperkt blijven tot de commerciële sfeer.**
- **dat de Europese Unie de lidstaten aanmoedigt om digitale geletterdheid voor iedereen toegankelijk te maken door steun te verlenen voor digitale kwesties en te investeren in betaalbare, niet-verplichte vorming.**
- **dat de Europese Unie de toegang tot digitale technologie begrijpelijk maakt voor personen met een handicap: processen moeten duidelijk zijn en mogen niet inhouden dat iemand handelingen moet verrichten waarvan hij of zij de implicaties niet begrijpt. Gemakkelijk te lezen en te begrijpen informatie moet beschikbaar zijn voor alle belangrijke procedures.**
- **dat de Europese Unie duidelijke regels en garanties vaststelt voor de bescherming van de digitale rechten van mensen, met name in de context van privacy en gegevensbescherming, met inbegrip van het recht op gelijkheid en non-discriminatie.**
- **dat de Europese Unie ervoor zorgt dat het digitale beleid doeltreffend wordt uitgevoerd door toegankelijke, onafhankelijke, goed gefinancierde monitoring-, klachten- en handhavingsmechanismen in te stellen met voldoende personeel dat deskundig is op het gebied van toegankelijkheid en de fundamentele rechten van personen met een handicap.**
- **dat de Europese Unie ervoor zorgt dat de Europese norm voor digitale toegankelijkheid EN301549, die momenteel wordt herzien, de bezorgdheden van het BDF overneemt.**
- **dat de Europese Unie de lidstaten aanbeveelt een minimumrecht op uitrusting in te voeren.**

B. Participatie van personen met een handicap in de ontwikkeling van oplossingen

Het BDF vraagt:

- **dat de Europese Unie ervoor zorgt dat personen met een handicap, de organisaties die hen vertegenwoordigen en deskundigen op het gebied van**

toegankelijkheid vanaf het allereerste begin van het proces worden betrokken bij de ontwikkeling en uitvoering van digitaal beleid.

- **dat de Europese Unie garandeert dat personen met een handicap, de organisaties die hen vertegenwoordigen en deskundigen op het gebied van toegankelijkheid vanaf het allereerste begin bij de ontwikkeling van elke tool worden betrokken: dit is het principe van "inclusie door ontwerp".**

C. Kosten voor personen met een handicap

Het BDF vraagt:

- **dat de Europese Unie de lidstaten aanmoedigt de nodige oplossingen te vinden voor de financiering van IT- en telecommunicatieapparatuur, met inbegrip van gegevensstromen, zodat mensen niet vanaf het stadium van de apparatuur worden uitgesloten van digitalisering.**
- **dat de Europese Unie haar digitale agenda voltooit door personen met een handicap een betaalbare, hoogwaardige toegang tot hardware, software en internet te garanderen.**

4. Noodplannen - humanitaire noodsituaties

Artikel 11 UNCRPD stelt dat "Staten die partij zijn alle nodige maatregelen [nemen] om de bescherming en veiligheid van personen met een handicap te waarborgen in risicovolle situaties, met inbegrip van gewapende conflicten, humanitaire noodsituaties en natuurrampen".

In de praktijk betekent dit dat de behoeften van mensen in de specifieke context van noodsituaties moeten worden vastgesteld. Dit betekent niet dat er een register van personen met een handicap moet worden opgesteld.

De coronacrisis en de overstromingen van 2021 hebben grote lacunes aan het licht gebracht in de bijstand aan personen met een handicap. Het is essentieel om deze situatie te verhelpen.

Tijdens de gezondheids crisis als gevolg van de COVID-19 pandemie werden veel personen met een handicap vergeten, en niet alleen in zorgvoorzieningen. De Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap deed 10 aanbevelingen in dit verband ([NHRPH-advies 2020/09](#)).

De overstromingen in de zomer van 2021 toonden aan dat de overheden totaal onvoorbereid waren. De reddingsoperaties verliepen chaotisch:

- Medisch personeel werd overspoeld met aanvragen voor apparatuur voor thuisbeademing.
- De hulpdiensten en informatie kwamen veel te laat.
- Globaal werden personen met een handicap werden over het hoofd gezien in de media en in de communicatie van de overheid.
- Sommige personen met een handicap konden geen contact opnemen met de hulpdiensten om de hulp te krijgen die ze dringend nodig hadden.

Concreet zijn er in België geen noodplannen die specifiek gericht zijn op personen met een handicap, en noodplannen; voor zover ze bestaan, houden geen rekening met de specifieke behoeften van personen met een handicap.

Bij de ontwikkeling van noodplannen moeten verenigingen die personen met een handicap vertegenwoordigen altijd worden betrokken om hun behoeften vast te stellen en de meest geschikte antwoorden te zoeken om hieraan tegemoet te komen.

Het [Federaal Actieplan voor Personen met een Handicap \(2021-2024\)](#) bevat twee maatregelen met betrekking tot noodplannen:

- Noodplannen bijwerken om rekening te houden met de behoeften van personen met een handicap. Op dit gebied is nog niets gedaan.
- Ervoor zorgen dat crisiscommunicatie altijd beschikbaar is in een geschikt en toegankelijk formaat. Het werk is begonnen, maar er is nog niets concreets uit voortgekomen. In dit verband is het belangrijk te onthouden dat digitale communicatie in crisissituaties zoals overstromingen niet bijzonder effectief is gebleken. Andere communicatiemiddelen blijven essentieel.

Op alle gebieden zijn betrouwbare statistische gegevens uitgesplitst naar handicap nodig om beleid te ontwikkelen. Op dit gebied voorziet het [Federaal Actieplan voor Personen met een Handicap \(2021-2024\)](#) in de volgende maatregelen:

- Verlenging van het project *Improving Equality Data Collection in Belgium* om deze aan andere discriminatiecriteria uit te breiden, waaronder handicap.
- Een werkgroep oprichten om de behoeften en mogelijkheden te identificeren voor het verzamelen van gegevens en statistieken met betrekking tot personen met een handicap (rekening houdend met andere criteria zoals geslacht, leeftijd, enz.).

Tot slot dekt de Europese richtlijn over het alarmnummer 112 niet alle behoeften van personen met een handicap. Het bestaande SMS-systeem voldoet bijvoorbeeld niet aan de behoeften van dove personen.

Het BDF vraagt:

- ***dat de Europese Unie zich voorbereidt op toekomstige noodsituaties door de bestaande richtlijnen van de Verenigde Naties en de Europese Unie, die al rekening houden met de rechten en behoeften van personen met een handicap, effectief toe te passen.***
- ***dat de Europese Unie de lidstaten aanmoedigt dezelfde richtsnoeren toe te passen.***
- ***dat de Europese Unie regels opstelt voor het verzamelen, delen en gebruiken van nuttige gegevens over de behoeften van personen met een handicap in humanitaire crisissen. Deze regels moeten de rechten van individuen en gegevens respecteren.***
- ***dat de Europese Unie toegankelijkheidsnormen voor noodplannen vaststelt (bijvoorbeeld op basis van artikel 19 VWEU).***
- ***dat de Europese Unie de lidstaten aanmoedigt om op zinvolle wijze overleg te plegen met organisaties voor personen met een handicap over het opstellen van noodplannen, over systemen voor civiele bescherming en over de maatregelen die door noodhulpdiensten worden genomen bij het reageren op crisissituaties.***
- ***dat de Europese Unie toegankelijkheidsnormen voor noodopvang invoert. Noodopvang moet toegankelijk zijn voor alle personen met een handicap. In het bijzonder moet de toegang tot ziekenhuizen en geneeskundige verzorging***

worden verbeterd. Alle ziekenhuizen en zorgverstrekkers moeten de handicapdimensie opnemen in hun noodplannen.

- **dat de Europese Unie samenwerking en uitwisseling van goede praktijken tussen de lidstaten stimuleert bij het opstellen van noodplannen en de integratie van de situatie van personen met een handicap, in het bijzonder met betrekking tot evacuatieplannen.**
- **dat de Europese Unie een kader biedt voor de operationele normen van maatregelen om de noden van slachtoffers vast te stellen. Dit moet effectief en in overeenstemming met het ARAB gebeuren. De mogelijkheid om een gecentraliseerd databestand te gebruiken dat toegankelijk is volgens restrictieve sleutels, afhankelijk van de behoeften en de operatoren, moet grondig worden bestudeerd.**
- **dat de Europese Unie de nodige wettelijke maatregelen neemt om noodnummers toegankelijk te maken voor alle personen met een handicap.**
- **dat de Europese Unie de richtlijn inzake noodnummers en noodhulpdiensten van het nummer 112 voltooit en op uniforme wijze toepasbaar maakt in de hele Europese Unie. Deze moeten snel toegankelijk zijn, 24 uur per dag en in alle communicatiemiddelen die nodig zijn om te voldoen aan de behoeften van alle personen met een handicap. Het personeel van deze diensten moet specifiek opgeleid zijn om met alle handicapsituaties om te gaan. Geautomatiseerde systemen zoals "chatboxen" en "genummerde keuzemenu's" kunnen alleen gebruikt worden als ze hoge garanties bieden voor een vlotte, snelle en empathische dienstverlening. Momenteel is dit niet het geval. Overleg met organisaties voor personen met een handicap en toegankelijkheidsdeskundigen is essentieel om het gebruik van dit soort hulpmiddelen te valideren.**
- **dat de Europese Unie opleidingsnormen vaststelt voor personeel in noodsituaties dat kan voldoen aan de behoeften van personen met een handicap.**
- **dat de Europese Unie de lidstaten aanmoedigt om essentiële dagelijkse diensten te ontwikkelen door ervoor te zorgen dat deze gelijkmatig functioneren voor personen met een handicap in noodsituaties, waaronder conflicten, pandemieën en natuurrampen zoals overstromingen en aardbevingen. Essentiële diensten zijn onder andere gezondheidszorg, onderwijs, bouwinfrastructuur, vervoer en communicatie. Deze diensten moeten toegankelijk zijn.**
- **dat de Europese Unie het verplicht stelt om de effectiviteit van elk noodplan te evalueren nadat het is toegepast en de noodsituatie voorbij is. Een dergelijke evaluatie zal helpen om de reactiecapaciteit later te verbeteren.**
- **dat de Europese Unie een aanbeveling doet om ervoor te zorgen dat, in situaties waarin het nodig is om infrastructuur te herbouwen, de werkzaamheden worden uitgevoerd met inachtneming van de normen inzake toegankelijkheid voor iedereen. Als hiervoor Europese fondsen worden gebruikt, moeten aanbevelingen worden vervangen door bindende bepalingen met strenge controlecriteria.**
- **dat de Europese Unie de lidstaten aanmoedigt om naast digitale communicatiekanalen ook analoge noodcommunicatiekanalen op te zetten en in stand te houden: technologische communicatie is in noodsituaties kwetsbaar gebleken.**

5. Toegankelijkheid en mobiliteit

Onze omgeving laat personen met een handicap niet toe om een zelfstandig en inclusief leven te leiden. Ze kunnen hun basisrechten op huisvesting, vervoer, opleiding, werk, enz. niet genieten.

Deze situatie is niet alleen in strijd met de voorschriften van het UNCRPD, maar ook met het Europees Handvest van de grondrechten.

De toegankelijkheid van vervoersmiddelen verschilt te veel van het ene Europese land tot het andere.

De intermodaliteit van vervoermiddelen en de gebruiksvriendelijkheid van voertuigen is ontoereikend.

Wat betreft parkeerplaatsen die gereserveerd zijn voor personen met een handicap, werkt de Europese Unie op basis van een aanbeveling die dateert van 12/06/1998. Gezien de evolutie van het wagenpark en de opkomst van controlesystemen van het type "scan-car" is deze aanbeveling niet langer actueel. Europese mobiliteit wordt niet langer gefaciliteerd.

Voor spoorwegvervoer is de regelgeving gebaseerd op een voorafgaande kennisgeving van 24 uur. Dit systeem bood een kader voor geleidelijke verbetering op het moment dat de beslissing werd genomen. Die tijd is voorbij. Deze vereiste moet nu worden verlaagd, aangezien alles vandaag sneller gaat. Er is geen reden waarom dit niet ook het geval zou zijn voor de mobiliteit van personen met een handicap.

A. Toegankelijkheid

Het BDF vraagt:

- ***dat de Europese Unie dringend wetgevend werk opstart om de Europese toegankelijkheidswet te voltooien, waarvan de reikwijdte nu te beperkt is om tegemoet te komen aan de legitieme behoeften en verwachtingen van personen met een handicap op het gebied van toegankelijkheid.***
- ***dat de Europese Unie toegankelijkheidsverplichtingen en een universele ontwerpbenadering introduceert in de ontwikkeling van alle beleidsmaatregelen die vorm geven aan de interne markt en de digitale markt van de Europese Unie. Dit beleid moet het vrije verkeer van mensen, goederen, producten en diensten zonder discriminatie waarborgen. Er moeten sancties komen voor het niet naleven van toegankelijkheidsvereisten.***
- ***dat de Europese Unie haar inspanningen opvoert om de toegankelijkheidseisen voor vervoersinfrastructuur, met inbegrip van stations en rollend materieel, te harmoniseren en uit te breiden, zodat al het vervoer even toegankelijk wordt voor personen met een handicap als voor andere passagiers. Idealiter wordt dit bereikt op basis van algemene planning op Europees niveau, nationale planning volgens te bereiken doelstellingen die in overleg met de Europese Unie worden vastgesteld en op basis van standaardbestekken of -normen die op Europees niveau worden vastgesteld.***
- ***dat de Europese Unie de lidstaten aanmoedigt om te komen tot een ambitieuze omzetting, de adequate uitvoering en gepaste opvolging van de Europese wetgeving inzake de toegankelijkheid van producten en diensten, de***

overheidssector, diensten op vlak van audiovisuele media en elektronische communicatie, met de nadruk op de vaststelling van EU-brede kwaliteitscriteria voor toegankelijkheid.

- **dat de Europese Unie de bescherming van personen met een handicap als potentieel kwetsbare consumenten waarborgt, met name door de invoering van wetgeving inzake toegankelijke etikettering en inclusieve financiële diensten.**
- **dat de Europese Unie de nodige middelen investeert in het verbeteren van de kennis en beschikbaarheid van nationale gebarentalen, gemakkelijk te lezen formaten, braille, tekst-naar-spraak-technologie, ondersteunende luisterapparatuur en alle andere informatie- en communicatiemiddelen die toegankelijk zijn voor personen met een handicap.**
- **dat de Europese Unie criteria definieert voor wat "toegankelijke communicatie" is en wie verplicht is deze toe te passen.**

B. Mobiliteit

Het BDF vraagt:

- **dat de verordening tot uitbreiding van de European Disability Card (EDC), die gepland is voor het tweede kwartaal van 2023, effectief ten uitvoer wordt gelegd. De EDC moet worden ondersteund door volledige en snelle toegankelijkheid op de gebieden die onder de verordening vallen (cultuur, vrije tijd, sport, vervoer).**
- **dat de Europese Unie de verordening inzake de rechten van treinreizigers aanpast zodat mensen met beperkte mobiliteit net zo vrij kunnen reizen als ieder ander in de EU. Daartoe moet de drempel inzake de verplichting tot "voorafgaande kennisgeving" voor passagiers met beperkte mobiliteit worden verlaagd of afgeschaft.**
- **dat de Europese Unie wetgevende maatregelen neemt voor vliegreizen om situaties te vermijden zoals instapweigering, de verplichting om met een begeleider te reizen zonder dat de luchtvaartmaatschappij het extra ticket betaalt, het gebrek aan kwaliteitsbijstand op luchthavens en onvoldoende compensatie bij verlies of beschadiging van bijstands- en mobiliteitshulpmiddelen.**
- **dat de Europese Unie voorbereidingen treft voor het harmoniseren van de regelgeving voor parkeerplaatsen voorbehouden voor personen met een handicap. De huidige aanbeveling is verouderd door de opkomst van de "scan-cars"-technologie. Het zou ongetwijfeld een goed idee zijn om uniforme regels op te stellen voor de hele Europese Unie.**

C. Vorming voor professionals

Het BDF vraagt:

- **dat de Europese Unie dynamische maatregelen neemt om attitudes te veranderen: bewustmaking en vorming van professionals in de opvang en ondersteuning van mensen, ontwerpers en professionals in de bouw en mobiliteit met betrekking tot de behoeften van personen met een handicap in termen van toegankelijkheid. De gunningscriteria van het ESF+-programma moeten worden bijgewerkt om dit te weerspiegelen.**

6. Onderwijs, opleiding, werkgelegenheid en leefomgeving

Onderwijs, opleiding en werkgelegenheid zijn nauw met elkaar verbonden. We kunnen ze zien als schakels in dezelfde keten.

De eerste schakel is zeker de opvang voor jonge kinderen. Kinderopvang moet inclusief zijn: het is de eerste stap naar succesvolle inclusie. Dit zal een impact hebben op alle andere gebieden van het maatschappelijke leven.

Onderwijs moet het algemene inzicht verschaffen dat nodig is voor een zelfstandig leven. Inclusie kan wel of niet van jongs af aan worden aangeleerd. Het is essentieel dat onderwijs niet langer segregierend is en vormend wordt in plaats van sanctionerend.

De inhoud van de opleidingen moet gericht zijn op vaardigheden die momenteel relevant zijn voor de arbeidsmarkt.

Werk moet mensen in staat stellen een actieve rol te spelen in de maatschappij.

Het opzetten van inclusieve trajecten houdt in dat ondersteunende diensten worden ontwikkeld die lokaal worden georganiseerd en gefinancierd, zowel in onderwijs- en opleidingsinstellingen als op de werkplek als in de woonplaats van de persoon met een handicap.

Het is ook heel belangrijk dat het aanbod van onderwijs, opleiding en werkgelegenheid voldoende gediversifieerd is om iedereen de kans te geven de oplossing te kiezen die aan zijn verwachtingen voldoet, binnen een redelijke afstand van zijn woonplaats.

Zowel het onderwijs als de arbeidsmarkt moeten evolueren in de richting van meer flexibiliteit om veranderingen in de situatie van personen met een handicap op te vangen. Aanpassingen moeten mogelijk zijn gedurende het hele school- en beroepsleven van de persoon, afhankelijk van hoe zijn situatie en mogelijkheden evolueren. Partnerschappen met organisaties voor personen met een handicap moeten worden aangemoedigd.

A. Onderwijs

Het BDF vraagt:

- **dat de Europese Unie er bij de lidstaten op aandringt ervoor te zorgen dat alle personen met een handicap recht hebben op inclusief onderwijs, ongeacht hun woonplaats. De lidstaten moeten ervoor zorgen dat hun onderwijsstelsels beschikbaar, toegankelijk en aanpasbaar zijn.**
- **dat de Europese Unie een strategie ontwikkelt om segregatie in de verschillende levenssferen terug te dringen, te beginnen met het reguliere onderwijs, dat altijd inclusief moet zijn. Specifiek onderwijs moet mogelijk zijn voor gezinnen die de keuze hebben gemaakt in het belang van het kind met een handicap.**
- **dat de Europese Unie maatregelen neemt om de ontwikkeling aan te moedigen van een reeks diensten voor persoonlijke ondersteuning, die worden verstrekt door behoorlijk opgeleide mensen en alle gebieden bestrijken, waaronder het dagelijkse leven.**

- ***dat de Europese Unie een fonds reserveert specifiek voor de sociale inclusie van personen met een handicap.***
- ***dat de Europese Unie de lidstaten aanmoedigt om steunmaatregelen in te voeren voor gezinnen van personen met een handicap, in het bijzonder voor mensen die optreden als mantelzorgers (of informele verzorgers in EDF-terminologie). Het is essentieel dat zij een echt statuut, de middelen en de opleiding krijgen die ze nodig hebben om hun zorgtaken te vervullen, actief te blijven op de arbeidsmarkt, in goede gezondheid te blijven en een eigen leven te leiden buiten de zorg voor hun familielid met een handicap.***
- ***dat het Erasmus+-programma wordt verbeterd om tegemoet te komen aan de praktische behoeften van studenten met een handicap tijdens hun opleiding in een andere lidstaat: studenten moeten toegang kunnen krijgen tot de lokale diensten die ze nodig hebben.***
- ***dat de Europese Unie ervoor zorgt dat alle e-learning-systemen aan hoge toegankelijkheidscriteria voldoen.***
- ***dat de Europese Unie de lidstaten aanmoedigt om ervoor te zorgen dat elk gevolgd onderwijs- of opleidingstraject leidt tot een kwalificatie die relevant is voor de arbeidsmarkt.***
- ***dat de Europese Unie een programma opzet om lidstaten te ondersteunen bij het ontwikkelen van acties om processen van ondersteunde besluitvorming (Supported Decision Making) te implementeren.***
- ***dat de Europese Unie de lidstaten aanmoedigt strategieën te ontwikkelen om te komen tot inclusief onderwijs, ten voordele van iedereen: zowel personen met als personen zonder een handicap.***

B. Jobs

Het BDF vraagt:

- ***dat de Europese Unie projecten ondersteunt die de overgang tussen verschillende levensfasen bevorderen: de overgang van de school naar het hoger onderwijs, van onderwijs of studie naar het beroepsleven, de overgang van het gezinsleven naar een zelfstandig leven, de overgang van beroepsleven naar pensioen, de overgang van inactief leven naar pensioen, enz. Dit zijn belangrijke momenten waarop problemen zich uitkristalliseren. Deze overgangen verdienen bijzondere aandacht.***
- ***dat de Europese Unie de nadruk legt op het waarderen van door ervaring verworven vaardigheden. Dit zou het vrije verkeer van laaggeschoolde werknemers vergemakkelijken (art. 45 (1) VWEU). Zij zijn immers ook EU-burgers (art. 20 (1) VWEU) met hetzelfde recht op vrij verkeer en zouden dezelfde mogelijkheden moeten hebben om dat recht uit te oefenen.***
- ***dat de Europese Unie instructies voor de lidstaten aanneemt over de manier waarop de Europese structuurfondsen worden gebruikt om de tewerkstellingsgraad van personen met een handicap te vergroten. Deze instructies moeten worden aangevuld met een lijst van indicatoren om een effectieve monitoring te garanderen.***
- ***dat de Europese Unie aangepaste tewerkstellingsinitiatieven ondersteunt waardoor werknemers met een handicap specifieke ondersteuning op de vrije arbeidsmarkt kunnen genieten.***

- ***dat de EU de lidstaten ondersteunt en controleert bij de uitvoering van tewerkstellingsmaatregelen, waaronder nationale herstel- en veerkrachtplannen.***
- ***dat de Europese Unie erop toeziet dat bedrijven die Europese subsidies ontvangen zich houden aan bestekken inzake werkgelegenheid die criteria voor toegankelijkheid, inclusie en redelijke aanpassingen omvatten. dat de Europese Unie de nadruk legt op omscholing en loopbaanbegeleiding en -ondersteuning.***
- ***dat de Europese Unie de klemtoon legt op beroepsomscholing en loopbaanbegeleiding en -ondersteuning.***
- ***dat de Europese Unie ervoor zorgt dat de door haar ondersteunde initiatieven voor levenslang leren, toegankelijk zijn voor personen met een handicap.***
- ***dat de overheidsopdrachten bij het uitbesteden systematisch maatwerkbedrijven betrekken.***
- ***dat de overheidsdiensten meer jobs voorbehouden voor mensen met handicap, statutair of voor onbepaalde duur en dit bij voorkeur dicht bij hun woonplaats.***
- ***dat de privésector de nodige contracten (creativiteit en flexibiliteit) heeft om mensen met een handicap waardig werk te bieden.***

7. EU-financiering: Europese structuur- en investeringsfondsen

Via de Europese fondsen, voornamelijk het Europees Sociaal Fonds Plus (ESF+) en het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO), financiert de Europese Unie een aantal acties voor personen met een handicap in de lidstaten.

De ESF+-verordening bevat bepalingen die de toegankelijkheid waarborgen van jobs die dankzij de structuurfondsen zijn gecreëerd, evenals regelingen voor algemeen toezicht op het gebruik van de structuurfondsen waarbij in theorie de organisaties voor personen met een handicap betrokken zijn. Op Belgisch niveau zijn deze bepalingen tot nu toe niet echt effectief gebleken op Belgisch niveau.

Terwijl ESF- en vervolgens ESF+-subsidies verondersteld worden de tewerkstelling van personen met een handicap aan te moedigen, is in werkelijkheid de tewerkstellingsgraad voor personen met een handicap de voorbije 40 jaar stabiel gebleven in België, op één van de laagste niveaus in de Europese Unie.

Kunnen we hieruit concluderen dat het gebruik van Europese subsidies niet effectief is? Ongetwijfeld niet zonder een diepgaande analyse. Leggen we deze gegevens naast elkaar, dan blijkt evenwel dat een fundamentele heroverweging nodig is.

Het bestaan van structuurfondsen ontslaat de Staat niet van de verplichting om een duurzame openbare dienstverlening en een duurzaam sociaal beleid te ontwikkelen. Het gevaar is dat als de Europese subsidies stoppen, de projecten niet kunnen doorgaan.

Het BDF vraagt:

- ***dat de Europese Unie de betrokkenheid van organisaties voor personen met een handicap vereist en controleert bij het toezicht op Europese fondsen toegekend voor de integratie van personen met een handicap; er moet worden gezorgd***

voor regelmatige en duurzame communicatie tussen de EU en organisaties voor personen met een handicap.

- **dat de Europese Unie de kaders voor het gebruik van de Europese structuurfondsen versterkt. Deze moeten duidelijk en bindend zijn. Er moeten jaarverslagen per land worden gepubliceerd, in duidelijke taal.**
- **dat Europese financiering geen infrastructuur ondersteunt die ontoegankelijk is, ver van toegankelijk openbaar vervoer ligt of gebruik maakt van "nieuwe technologieën" die ontwikkeld zijn zonder rekening te houden met strenge toegankelijkheidsnormen.**
- **dat Europese fondsen alleen infrastructuur financieren die de toegankelijkheid voor iedereen verbetert: transport, diensten en huisvesting.**
- **dat de Europese fondsen worden gebruikt om maatregelen te ontwikkelen die zelfstandig wonen bevorderen. Financiering kan alleen worden toegekend aan structuren die voldoen aan strenge normen op het gebied van inclusie, toegankelijkheid en participatie.**
- **dat de Europese Unie de duurzaamheid waarborgt van de projecten die zij in het kader van de structuurfondsen heeft gesubsidieerd.**

8. Bestrijding van armoede en toegang tot een fatsoenlijk inkomen

Een fatsoenlijk inkomen is een minimumvereiste in een economische unie die een van de meest bloeiende ter wereld is. Helaas overleven veel personen met een handicap van een inkomen onder de armoedegrens.

Een fatsoenlijk inkomen moet noodzakelijkerwijs boven de armoedegrens liggen om mensen in staat te stellen al hun essentiële kosten te betalen: voeding, huisvesting, zich verzorgen, vervoer, enz.

De situatie van mensen die na hun 65 een handicap oplopen, is ook bijzonder zorgwekkend: de toelage voor ouderen is bijzonder laag en deze mensen hebben geen recht op technische hulpmiddelen.

Het BDF vraagt:

- **dat de Europese Unie de lidstaten aanmoedigt om een minimuminkomen te garanderen dat een adequate levensstandaard waarborgt en rekening houdt met de specifieke situatie van personen met een handicap, met inbegrip van de kosten die verband houden met handicaps, zodat de gevolgen van de crisis op het gebied van de kosten van levensonderhoud kunnen worden beperkt.**
- **dat de Europese Unie de lidstaten aanmoedigt hulpmiddelen te erkennen voor mobiliteit en het behoud van een zelfstandig leven thuis na de leeftijd van 65 jaar.**

9. Participatie

Burgerparticipatie in het democratische proces is een noodzaak. Hoewel alle bestuursniveaus dit erkennen, schept geen enkel bestuursniveau de voorwaarden voor echt effectieve participatie.

Het stemrecht wordt personen met een handicap nog steeds vaak ontzegd door vrederechters.

Online raadpleging blijft een zoethouder die geen garantie biedt voor een ernstige, inhoudelijke en grondige behandeling van het probleem, noch voor een bevredigend resultaat.

Op Belgisch niveau mag de sector van personen met een handicap zich verheugen over de oprichting van adviesraden in de verschillende deelgebieden van het federale België. De komende jaren zullen belangrijk zijn voor het effectief ontwikkelen van de interactie tussen elke adviesraad en de regering van het overeenkomstige bevoegdheidsniveau.

Op Europees niveau vervult het European Disability Forum deze rol. Een nauwere samenwerking tussen Belgische Europarlementsleden en het BDF over Europese thema's zou wenselijk zijn. De volgende legislatuur zou een goed moment kunnen zijn om hiermee te beginnen.

Aan de andere kant hebben de meeste verenigingen voor personen met een handicap absoluut geen geld voor politieke betrokkenheid; in feite blijft artikel 4.3 van het UNCRPD dode letter en een groot aantal verenigingen heeft niet de menselijke middelen om deel te nemen aan het politieke besluitvormingsproces.

Het BDF vraagt:

- ***dat de Europese Unie waarborgt dat alle personen met een handicap actief en passief kiesrecht hebben bij Europese verkiezingen, ongeacht hun handelingsbekwaamheid of land van verblijf in de Europese Unie.***
- ***dat de Europese Unie maatregelen neemt om de toegankelijkheid van het gehele verkiezingsproces (procedures, faciliteiten, uitrusting en informatie) te maximaliseren, om correcte informatie over de verkiezingsprogramma's van elke politieke partij door middel van geschikte media te waarborgen, om de mogelijkheid te vergemakkelijken om zelfstandig en in het geheim te stemmen door middel van redelijke voorzieningen (bijvoorbeeld door het verstrekken van alternatieve stemhulpmiddelen, tactiele stencils, of advies in gemakkelijk te lezen taal, gebarentaal of braille), en om vrije keuze van assistentie bij het uitbrengen van de stem mogelijk te maken.***
- ***dat de Europese Unie de betrokkenheid van personen met een handicap bij de ontwikkeling van beleidsprogramma's voor de Europese verkiezingen en een toename van het aantal kandidaten met een handicap, waaronder vrouwen en jongeren met een handicap, garandeert. Europese en nationale politieke partijen moeten ervoor zorgen dat ze inclusie en toegankelijkheid voor personen met een handicap integreren in hun campagnemateriaal, politieke programma's, debatten en evenementen. Verkiezingsautoriteiten moeten organisaties die personen met een handicap vertegenwoordigen, betrekken bij het vaststellen en bevorderen van oplossingen voor hardnekkige toegankelijkheidsproblemen.***
- ***dat de Europese Unie middelen en instrumenten ter beschikking stelt voor de effectieve participatie van personen met een handicap en organisaties die hen vertegenwoordigen, in al hun diversiteit, in openbare aangelegenheden van de EU, met inbegrip van de voorbereiding van en onderhandelingen over EU-wetgeving, initiatieven en -begrotingen. Meer specifiek moet dit uitgebreide en zinvolle instrumenten voor openbare raadpleging, bijeenkomsten van belanghebbenden, openbare debatten, evenementen, enz. omvatten.***

- ***dat de Europese Unie het algemene toegankelijkheidsniveau van de instellingen van de Europese Unie verbetert, met name van alle gebouwen, digitale hulpmiddelen, documenten en communicatie. Dit moet gebeuren in samenwerking met organisaties voor personen met een handicap en deskundigen op het gebied van toegankelijkheid, en in overeenstemming met de geharmoniseerde Europese wetgeving inzake toegankelijkheid. Toegankelijke communicatie moet het gebruik van gemakkelijk leesbare formaten, braille, ondertiteling, augmentatieve en alternatieve communicatiesystemen en gebarentalen omvatten. Wat dit laatste punt betreft, moet het Europees Parlement burgers in staat stellen verzoekschriften in hun nationale gebarenta(a)l(en) in te dienen, zoals gevraagd in verzoekschrift 1056/2016.***
- ***dat de Europese Unie na de Europese verkiezingen van 2024 binnen het Europees Parlement een commissie Handicap opricht die de Europese handicapbeweging actief betreft bij het parlementaire proces.***
- ***dat de Europese Unie ervoor zorgt dat personen met een handicap en de organisaties die hen vertegenwoordigen betrokken worden bij alle processen die hen aangaan, ook in leidinggevende posities, en als gelijkwaardige partners.***
- ***dat de Europese Unie een echt burgerraadplegingsproces ontwikkelt: hoeveel burgers hebben daadwerkelijk toegang tot het online raadplegingsstelsel?***
- ***dat andere contactkanalen doeltreffend worden ontwikkeld. De periode om te reageren op een raadpleging zou ook moeten worden verlengd en documenten zouden in alle talen van de Europese Unie moeten worden gepubliceerd en niet alleen in het Engels.***
- ***Er moeten gestructureerde contacten komen tussen Belgische Europarlementariërs en het BDF.***